

and cover presentation are of high efficiency. The importance of reading a book using the method of split reading and creating a cloud e-dictionary is pointed out in the article. The efficiency of retelling the text with citing is considered. It is emphasized also that the historical fiction novels have significant potential for the development of exercises corpora, both traditional and authorial, in order to increase foreign language / speech competence. It is estimated that the historical fiction novels are of solid didactic importance regarding the field of linguistic and cultural knowledge. The role-play and debates activities are analyzed as effective methods for different skills and competences development. The developed exercises demonstrate the FLT potential of historical fiction in the fields of historical, political, civic consciousness. The article demonstrated several sample exercises for their promotion among students, as well as nurturing the ideas of tolerance and multiculturalism.

Key words: foreign language teaching, original text, historical fiction, didactic potential

УДК 378.147:81'255.4

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.17>

Ігнатенко В. Д.

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

Навчально-стратегічна компетентність майбутнього перекладача розглядається як здатність студента самостійно користуватися раціональними прийомами розумової праці, стратегіями оволодіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурними і мовними компетентностями, перекладацькими діями та стратегіями на основі рефлексивної самооцінки результатів власної пізнавальної діяльності. Також розглянуто структуру навчально-стратегічної компетентності у розрізі двох її компонентів: навчальної та стратегічної. Представлено зміст навчальної компетентності та класифікацію основних навчальних стратегій. Навчальні стратегії поділяють на прямі та непрямі, які у свою чергу бувають когнітивні і мнемічні та афективні, метакогнітивні і соціальні. Стратегічна компетентність дозволяє долати труднощі, які виникають у процесі здійснення перекладу, допомагає зорієнтуватися та спланувати дії перекладача, зокрема щодо науково-технічного перекладу, який передбачає наявність певних алгоритмізованих перекладацьких дій, які пов'язані з особливостями текстів цього жанру. Стратегічна компетентність передбачає наявність знань про перекладацькі дії та стратегії, які сприяють використанню обґрунтованої здогадки; моделей здійснення перекладу та набору певних дій для реалізації адекватної передачі комунікативного наміру; відповідних навичок і вмінь, що дозволяють використовувати ці стратегії. Досліджено поняття «стратегії» та «перекладацької стратегії» зокрема, визначні основні характеристики, особливості та етапи стратегій при роботі з перекладом. До перекладацьких стратегій належать стратегії орієнтування у комунікативній ситуації, формулювання мети перекладу, планування дій перекладача, власне перекладу, аналізу результатів перекладу.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, переклад, стратегія, навчальні стратегії, перекладацькі стратегії, комунікативна ситуація, перекладацькі дії.

Підготовка здобувачів вищої освіти за спеціальністю 035 “Філологія” на сьогодні є актуальною з огляду на важливість інтернаціоналізації вищої освіти загалом та процесів глобалізації та дигіталізації, сфера поширення яких постійно збільшується у світі та Україні зокрема. Тому важливим аспектом підготовки майбутніх перекладачів є саме зміст навчання, який має актуалізуватися відповідно до потреб стейкхолдерів, ринку праці та сучасних орієнтирів філологічної та педагогічної наук, а отже однією з основних вимог до фахівця з перекладу є вміння адаптуватися та постійно удосконалюватися. Така тенденція у підготовці майбутніх перекладачів є актуальною і з огляду на проблему неперервної освіти, яка пов'язана з постійним розвитком та самовдосконаленням, яких вимагає професія перекладача. Таку гнучкість та адаптивність для майбутньої професійної діяльності перекладу, крім усього іншого, забезпечить сформованість навчально-стратегічної компетентності, яка буде відігравати важливу роль і займати значне місце у змісті освітнього процесу, беручи участь у формуванні як мовних, так і мовленнєвих компетентностей перекладача. Відповідно предметний зміст навчання письмового науково-технічного перекладу має різні тлумачення щодо своєї наповненості [14, с. 92], проте незмінною є думка про наявність навчально-стратегічної компетентності у її складі (L. F. Bachman, E. Berard, M. Breen, M. Canale, C. N. Candlin, J. A. van Ek, S. Savington, M. Swain та ін.), адже навчально-стратегічна компетентність пронизує всі складники міжкультурної комунікативної компетентності.

Питання навчально-стратегічної компетентності розглядалося у працях як зарубіжних, так і вітчизняних методистів: J.M.O'Malley, A.U. Chamot, R.L. Oxford, U. Rampillon, V. Harris, Г.В. Александрової, Н.Є. Білоножко, А.А. Залевської, Г.В. Ейгера, М.К. Кабардова, Р.П. Мільруда, Н.Г. Михайлової, Р.П. Плігіна, Н.В. Чичеріної, Л.В. Ягеніч та інших. Зокрема, проблемі присвячені роботи Н.Є. Білоножко, О.П. Брусняної, Н.Ф. Коряковцевої, Г.О. Кузнєцової, О.Є. Мисечко, Л.Ф. Ропганової, О.Є. Сиземіної, Т.Ю. Тернових, М.А. Цибенко, В. А. Кононова, С.Ю. Ніколаєва, Т. О. Олійник, І.П. Задорожна, Я. С. Сенченко, М. О. Сушко, О. А. Сенічкіна, О. А. Михайленко, О. В. Никитенко, Ю. П. Гудима, О.С. Конотоп та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить, що термін «навчально-стратегічна компетентність» уперше було описано в роботах М. Canale та М. Swain ще на початку 80-х років [17] та було визначено ними як «досконале володіння стратегіями вербального та невербального спілкування, які можуть бути задіяними, щоб компенсувати зрив у ньому, викликаний наявними умовами ситуації спілкування, що його обмежують, або недосконалою компетентністю співрозмовників в одній або декількох сферах комунікативної компетентності, і задля підвищення ефективності процесу спілкування» [17, с. 16].

Проаналізувавши тлумачення поняття «навчально-стратегічна компетентність» сучасні дослідники розглядають тією чи іншою мірою цей термін через призму визначення, яке було сформульоване І. П. Задорожною на основі ідей С. Ю. Ніколаєвої. Отже, **навчально-стратегічна компетентність** – це здатність студента самостійно користуватися раціональними прийомами розумової праці, стратегіями оволодіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурними і мовними компетентностями, самостійно вдосконалюватися в міжкультурному спілкуванні на основі рефлексивної самооцінки результатів власної пізнавальної діяльності [1, с. 126-127]. Таким чином, очевидним є факт, що дана компетентність містить дві складові: навчальний та стратегічний компоненти, які матимуть інший зміст у контексті підготовки майбутніх перекладачів. Доречним буде розглянути обидві складові у більш детальному розрізі.

Навчальна компетентність визначається як здатність і готовність особистості до усвідомленого й ефективного самостійного управління навчальною діяльністю від постановки цілей до самоконтролю та самооцінки результатів [9]. Зміст навчальної компетентності складають: знання про власні психологічні особливості, про існуючі способи раціонального здійснення навчальної діяльності, про різні варіанти виконання навчальної дії; навички та вміння вибирати й використовувати найбільш ефективні стратегії відповідно до навчальних цілей та індивідуальних особливостей, самостійно контролювати правильність цього вибору, а також уміння працювати в парах і групах, звертатися по допомогу чи роз'яснення, знижувати тривожність і долати негативні емоції у процесі вивчення іноземної мови та спілкування нею [3].

Навчальна компетентність стосується рефлексивної самооцінки результатів власної пізнавальної діяльності та шляхів їхнього досягнення, яка є актуальною та важливою у процесі формування перекладацької компетентності фахівця у науково-технічному перекладі, оскільки навчає тому, як саме здобувати знання та вчитися.

Серед навчальних стратегій виділяють дві групи – прямі і непрямі.

Прямі навчальні стратегії стосуються безпосередньо дій з мовним і мовленнєвим матеріалом. Це стратегії запам'ятовування (або мнемічні) та когнітивні. Вони сприяють формуванню навичок (лексичних, граматичних, фонетичних, орфографічних тощо) і розвитку вмінь (у читанні, говорінні, аудіюванні та письмі), тобто оптимізують процеси формування мовних і мовленнєвих компетентностей перекладача.

Стратегії запам'ятовування можуть використовуватись як для вивчення мовного матеріалу, наприклад для запам'ятовування нових лексичних одиниць, граматичних правил/винятків, правопису тощо, так і для формування мовленнєвих компетентностей.

Когнітивні стратегії стосуються безпосереднього аналізу і трансформації навчального матеріалу. Вони передбачають відбір навчального матеріалу відповідно до мети навчання, пошук потрібної інформації, визначення головної думки чи ідеї, впізнання й використання формул і зразків, комбінування матеріалу, аналіз виразів (у тому числі контрастивний і зіставний), їх переклад чи інтерпретацію значень, занотовування основного змісту текстів, складання плану, формулювання тез, підготовку і презентацію різного типу повідомлень, підведення підсумків тощо.

Важливість оволодіння цими стратегіями має важливе значення для роботи перекладача, який має адаптуватися до замовлень, які в реальному житті будуть стосуватися різних тем, зокрема для роботи над термінологією певної тематики.

Непрямі стратегії більшою мірою стосуються освітнього процесу. Їх поділяють на соціальні, афективні і метакогнітивні.

Соціальні стратегії передбачають звернення по допомогу чи роз'яснення; запитування з метою уточнення чи підтвердження інформації; вміння пристосовуватись до інших – розвивати розуміння культури, думок і почуттів інших, розуміння культури народу, мова якого вивчається.

Афективні стратегії допомагають знизити тривожність, виступають засобом самозаохочення. Вони передбачають: пониження тривожності за допомогою самонавіювання і медитації; створення позитивних настанов (про можливість виконання завдання; формування здатності йти на «виправданий ризик»; самозаохочення).

Метакогнітивні стратегії включають концентрацію на навчанні, обдумування процесу навчання та його планування (підготовка місця і засобів навчання, визначення конкретних завдань і часу їх виконання), керування процесом навчання, що передбачає вибір відповідних стратегій для виконання завдання, а також самоконтроль і самооцінку результатів навчання [3].

Стратегічна компетентність розглядається як здатність компенсувати у процесі спілкування недостатність знання мови, а також мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною [1]. Її значення полягає в тому, що стратегічна компетентність дозволяє долати мовний бар'єр, труднощі, які виникають у процесі реального спілкування іноземною мовою [3]. Л.Ф. Бахман визначає стратегічну компетентність не

лише як спосіб уникнення труднощів та певної компенсації, але й як основу для ефективного використання лінгвістичних ресурсів загалом [17]. Якщо є стратегії комунікативні (котрі компенсують прогалини у спілкуванні іноземною мовою), які слугують комунікативним цілям, то очевидним є наявність перекладацьких стратегій, які функціонують у перекладацькій діяльності, яка теж передбачає використання лінгвістичних ресурсів та використання іноземної мови для передачі певного комунікативного наміру тексту оригіналу.

Відтак стратегічну компетентність як компонент навчально-стратегічної компетентності при формуванні її у майбутніх перекладачів, варто розглядати як невід'ємну складову перекладацької компетентності загалом. По аналогії з комунікативними стратегіями значення перекладацьких стратегій полягає в тому, що стратегічна компетентність для перекладача дозволяє долати певні труднощі, які виникають у процесі здійснення перекладу, допомагає зорієнтуватися та спланувати дії перекладача, зокрема у випадку коли йдеться про науково-технічний переклад, який передбачає наявність певних алгоритмізованих перекладацьких дій, які пов'язані з особливостями текстів цього жанру. Стратегічна компетентність передбачає наявність знань про перекладацькі дії та стратегії, які сприяють використанню обґрунтованої здогадки; моделей здійснення перекладу та набору певних дій для реалізації адекватної передачі комунікативного наміру; відповідних навичок і вмій, що дозволяють використовувати ці стратегії.

Насамперед варто зацентувати увагу на самому терміні «стратегія». Авторами Загальноєвропейських рекомендацій цей термін трактується як організована, цілеспрямована і керована лінія поведінки, обрана індивідом для виконання певного завдання [20].

Для більш чіткого визначення поняття «стратегія» ми пропонуємо розглянути визначення стратегії, пропонуване Академічним тлумачним словником 1970-1980 років та енциклопедичними словниками. Безсумнівно, слово «стратегія» має асоціації насамперед із військовою справою, де є вказівка на наявність семи «планування, підготовки чогось». У цьому і є суть стратегії: планування майбутньої діяльності, її підготовка стосовно певних умов і відповідно до певної мети.

Таким чином, планування передбачає складання плану будь-якої діяльності. При цьому будь-яка діяльність здійснюється в певних умовах, а саме планування повинне враховувати специфіку цих умов. Як обґрунтування цього твердження у «Психологічному словнику» вказано, що здійснення діяльності неминуче передбачає обстеження навколишнього та формування образу ситуації, на основі яких здійснюється планування подальшої поведінки як форми взаємодії з навколишнім дійсністю [7, с. 95]. Таким чином, здійснення діяльності неминуче передбачає обстеження навколишнього та формування образу ситуації, на основі яких здійснюється планування подальшої поведінки як форми взаємодії з навколишнім дійсністю.

Слід взяти до уваги і той факт, що будь-яка усвідомлена суб'єктом, контрольована ним діяльність здійснюється з певною метою. Як свідчить О.О. Леонтьєв, діяльність людини має ту чи іншу спрямованість [10, с. 143], пов'язану із системою мотивів. До основних елементів як матеріальної, так і духовної діяльності, відносяться: мотиви, що спонукають суб'єкт до діяльності; цілі – результати, на досягнення яких діяльність спрямована; засоби, за допомогою яких діяльність здійснюється [7, с. 95]. О.О. Леонтьєв пропонує модель, яка стосується будь-якого виду діяльності та діяльності спілкування зокрема, і включає певну мотивацію або потребу у спілкуванні, що формується у комунікатора завдяки тим чи іншим позакомунікативним факторам і – у процесі орієнтування у проблемній ситуації – перетворюється на мотив діяльності спілкування. Одночасно формується «неясне бажання» (Л.С. Виготський), тобто. комунікативний намір (комунікативна інтенція), виділяється комунікативне завдання. Потім здійснюється орієнтування в умовах цього завдання, завдяки чому стає надалі можливим планування мовних (і взагалі комунікативних) дій. Це планування (програмування), що відбувається за допомогою внутрішнього (суб'єктивного) коду, робить можливим перехід до наступного етапу – конкретної семантико-граматичної реалізації плану (програми, задуму) висловлювання тощо [10, с. 143-144]. У зазначеній моделі привертає увагу момент формування мотиву діяльності та наявність комунікативного наміру. Є можливим екстраполювати психолінгвістичну модель діяльності спілкування (за О.О. Леонтьєвим) на діяльність взагалі, яка буде включати такі основні етапи: орієнтування у ситуації, формування мотиву, формування мети діяльності, планування діяльності, провадження діяльності. Очевидно, що за своїм змістом всі етапи діяльності, за винятком останнього, співвідносні із поняттям стратегії діяльності.

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що механізм вироблення стратегії здійснення діяльності включає такі основні складові: усвідомлення специфіки ситуації, формування її образу та планування поведінки суб'єкта у певній ситуації. При цьому важливим є і момент прогнозування: суб'єкт складає прогноз можливих змін, розвитку ситуації, що включає прогнозування можливих реакцій об'єктів на вплив із боку суб'єкта. Отже, основними компонентами стратегії є: 1) орієнтування в ситуації, 2) формулювання мети, 3) прогнозування, 4) планування.

Дослідженню саме стратегій перекладу, їх характеристики, методів та способів перекладу присвячували свої праці багато лінгвістів, серед яких І. С. Алексєєва, В. С. Виноградов, В. М. Ілюхин, В. Н. Комісаров, Л. Л. Нелюбин, Я. І. Рецкер, В. В. Сдобніков, А. Д. Швейцер, А. Chesterman, W. Lorsch, L. Venuti. Проте, хоч цей напрям досліджень постійно розвивається, але немає одностайності в інтерпретації поняття «перекладацької стратегії».

Перекладацька стратегія – метод виконання перекладацького завдання, план перекладацьких дій [15, 2],

що полягає в адекватній передачі з іноземної мови на мову перекладу комунікативної інтенції повідомлення, з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії та підкатегорії [8].

Відповідно на сьогодні у перекладознавстві побутує досить узагальнене поняття про перекладацькі стратегії, яка підкреслює їхній глобальний характер та «програмну» природу: це «програма перекладацьких дій» [18, с. 65], «генеральна лінія поведінки» [5, с. 508], «макротекстуальні плани та ментальні установки» [21] тощо.

Останнє на сьогодні наукове визначення стратегії належить В.В. Сдобникову, який визначає стратегію як загальну програму здійснення перекладацької діяльності в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями даної ситуації та метою перекладу [13] та, у свою чергу, визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках цієї комунікативної ситуації [16].

Відповідно до поняття «стратегія» та її основних компонентів, варто зазначити, що найширше описав та уточнив В.В. Сдобников, який прирівняв перекладацьку стратегію до стратегії будь-якого виду діяльності. У переліку характеристик перекладацької стратегії він зазначив такі основні базові чотири характеристики, які співвідносяться з психолінгвістичною моделлю діяльності спілкування О.О. Леонтьєва:

- **Орієнтування у ситуації.** Перекладач як суб'єкт перекладацької діяльності, відповідальний за формування стратегії перекладу, здійснює орієнтування в комунікативній ситуації, визначаючи різні параметри: первинні – особистість і роль ініціатора перекладу, мета здійснення перекладу, характер відносин між комунікантами, умови здійснення комунікантами предметної діяльності; вторинні – контакт комунікантів, форма контакту, розташування комунікантів.

- **Формулювання мети.** Формулювання перекладачем мети перекладу здійснюється вже на етапі орієнтування в комунікативній ситуації. В.В. Сдобников стверджує, що перекладач є єдиною особою, яка реально розуміє мету перекладу. Для інших комунікантів можна сказати лише те, що вони розуміють свої цілі в рамках цієї комунікативної ситуації, мають власні мотиви для здійснення цієї діяльності, відповідно, мають певні очікування щодо перекладу, але ніколи не формулюють мету перекладу. Іншими словами, перекладач формулює мету перекладу як керівництво до подальшої дії.

- **Прогнозування** а) змін комунікативної ситуації та її розвитку при цьому йдеться не про первинні та вторинні параметри, а саме урахування механізму ймовірного прогнозування, атакож б) щодо реакцій комунікантів;

- **Планування.** Залежність від цілі саме перекладача, яка була визначена на попередніх етапах, та залежність від характеру перекладача, що розуміється як особлива лінія поведінки, що визначається специфікою комунікативної ситуації та поставленої мети, як особливий спосіб адаптації поведінки перекладача до специфічних умов здійснення перекладацької діяльності в даній комунікативній ситуації. [13]

При цьому В.В. Сдобников зазначає, що професійна поведінка перекладача включає:

а) поведінкові прояви загального уявлення перекладача про специфіку комунікативної ситуації, в якій здійснюється переклад, та про способи досягнення поставленої мети перекладу;

б) суто технологічні аспекти, тобто. використання певних тактик та операцій, необхідних для вирішення завдань, що виникають у процесу перекладу;

в) суто поведінкові аспекти, визначені уявленням про етику перекладацької діяльності, на чому акцентує увагу І.С. Алексєєва [2]

І. С. Алексєєва розрізняє перекладацькі дії та перекладацькі стратегії, локалізуючи їх на макро- та мікро- рівнях відповідно так: перекладацькими діями вона називає усю сукупність можливих дій зі здійснення перекладу, а перекладацькою стратегією – свідомо вибраний перекладачем алгоритм цих дій при перекладі одного конкретного тексту або групи текстів. Дослідниця інтерпретує три етапи стратегії перекладу наступним чином: 1. Передперекладацький аналіз тексту (збирання зовнішніх даних про текст; визначення джерела і реципієнта; склад інформації та її насиченість: когнітивна, оперативна, емотивна, естетична інформація; комунікативне завдання, жанр мовлення). 2. Аналітичний варіативний пошук (створення тексту перекладу). 3. Аналіз результатів перекладу [2].

Е.Г. Поломских та В.В. Барсукова виділяють чотири етапи стратегії при роботі з перекладом: 1. Орієнтаційно-аналітичний етап: знайомство з оригіналом, його прочитання і розуміння, його змістовний і лінгвістичний аналіз, збір зовнішніх даних про текст. 2. Етап планування перекладацької діяльності та ймовірного прогнозування результатів перекладу. 3. Операційний етап: безпосереднє здійснення перекладу. 4. Етап контролю та оцінки: редагування перекладу і його прагматична адаптація до умов існування в культурі, яка приймає [12, с. 8].

Таким чином І.С. Алексєєва, Е.Г. Поломских та В.В. Барсукова виділяють, крім класичних етапів В.В. Сдобникова, операційний (власне переклад) та постперекладацький етапи, який передбачає роботу над текстом перекладу після завершення процесу перекладу, тобто йдеться про аналіз тексту або редагування, що є логічним завершенням процесу перекладу задля перевірки ефективності застосованої стратегії.

Отже, перекладацькі дії та стратегії лежать в основі стратегічної компетентності перекладача, а самі перекладацькі стратегії можна представити у такому контексті дій над текстом оригіналу при перекладі:

стратегії орієнтування у комунікативній ситуації, формулювання мети перекладу, планування дій перекладача, власне перекладу, аналізу результатів перекладу.

Таким чином, **навчально-стратегічна компетентність майбутнього перекладача** – це здатність студента самостійно користуватися раціональними прийомами розумової праці, стратегіями оволодіння мовленнєвими, лінгвосоціокультурними і мовними компетентностями, перекладацькими діями та стратегіями на основі рефлексивної самооцінки результатів власної пізнавальної діяльності. Відповідно **структуру та зміст навчально-стратегічної компетентності** перекладача можна представити наступним чином: знання власних індивідуальних психологічних особливостей, навчальних та перекладацьких стратегій, а також навички та уміння усвідомлювати власні індивідуальні психологічні особливості, вибирати та використовувати навчальні стратегії відповідно до завдання та психологічних особливостей, використання відповідних перекладацьких стратегій задля досягнення мети перекладу. До **навчальних стратегій** майбутнього перекладача відносять: прямі (когнітивні) та непрямі стратегії (метакогнітивні, соціальні, афективні), а до **перекладацьких стратегій** відносять стратегії орієнтування у комунікативній ситуації, формулювання мети перекладу, планування дій перекладача, власне перекладу, аналізу результатів перекладу. Перспективним у подальшому розглядаємо розробку методики формування навчально-стратегічної компетентності перекладача науково-технічних текстів та дослідження змісту кожної виділеної нами перекладацької стратегії.

Використана література:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М. : ИКАР, 2009. 448 с.
2. Алексеева И. С. Введение в переводоведение : учеб. пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. Заведений. СПб. : Филологический факультет СПбГУ ; М. : Издательский центр «Академия», 2004. 352 с.
3. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / За загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Войнич И. В. Стратегии лингвокультурной адаптации художественного текста при переводе : автореф. дис. ... кандидата филологических наук : 10.02.19. Пермь, 2010. 19 с.
5. Гарбовский Н.К. Теория перевода: Учебник. 2-е изд. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2007. 544 с.
6. Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки.* 2013. Вип. 22. С. 125-133.
7. Зинченко В.П., Мещерякова Б.Г. Психологический словарь. М.: Педагогика-Пресс, 1996.
8. Ілюхин В. М. Стратегии в синхронном переводе: на материале англо-русских и русско-английских комбинаций перевода : дис. ... канд. филол. наук. М. : Моск. лингв. ун-т, 2000. 206 с.
9. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык : [пособие для учителей]. М. : АРКТИ, 2002. 175 с.
10. Леонтьев А.А. Психология общения. 2-е изд., испр. и доп. М.: Смысл, 1997.
11. Михайленко О. А. Технологія формування стратегічної компетентності майбутніх перекладачів. *Наукові записки Київського національного педагогічного університету імені М. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки.* Київ, 2015. Вип. 122. С. 142–150.
12. Поломских Е. Г., Барсукова В. В. Стратегии перевода (теоретические основы модуля) : учебный модуль для слушателей специальности «Переводчик в сфере профессиональной коммуникации». Перм. ун-т. Пермь, 2009. 255 с.
13. Ддобников В. В. Стратегия перевода: общее определение. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета.* Выпуск № 1, 2011. С. 166- 172.
14. Стрілець В.В. Зміст навчання майбутніх бакалаврів філології письмового науково-технічного перекладу: предметний аспект. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія.* Київ, 2019. Випуск 122. С. 86-96.
15. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 215 с.
16. Шлепнев Д.Н. Стратегия перевода и параметры стратегических решений. *Перспективы науки и образования.* 2018. № 5 (35). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/strategiya-perevoda-i-parametry-strategicheskikh-resheniy>
17. Bachman L. F. *Fundamental Considerations in Language Testing.* Oxford: Oxford University Press, 1990. 408 p.
18. Brzozowski J. Le problème des stratégies du traduire. *Meta*, 53(4), 2008. P. 765-781
19. Canale, M. Theoretical basis of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics.* 1980. № 1. P. 27–31.
20. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Council of Europe. Cambridge, Cambridge University Press, 2001. 260 p.
21. Pym A. Translation research terms – a tentative glossary for moments of perplexity and dispute. *Translation Research Projects.* Tarragona: Intercultural Studies Group, 2011. P. 75-99.

References:

1. Azimov E.G., Schukin A.N. (2009) *Novyyi slovar metodicheskikh terminov i ponyatyi (teoriya i praktika obucheniya yazyikam)* [A new dictionary of methodological terms and concepts (theory and practice of teaching languages)]. Moscow: IKAR. 448 s. [in Russian]
2. Alekseeva I. S. (2004) *Vvedenie v perevodovedenie : ucheb. posobie dlya stud. filol. i lingv. fak. vyssh. ucheb. Zavedeniy* [Introduction to translation studies: textbook for students of philological and linguistic faculties of higher educational establishments]. Saint Petersburg : Filologicheskii fakultet SPbGU; M.: Izdatelskii tsentr «Akademiya». 352 s. [in Russian]
3. Bihych O. B., Borysko N. F., Boretska H. E. ta in. (2013) *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka : pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv* [Methods of teaching foreign languages and

- cultures: theory and practice: a textbook for students. classical, pedagogical and linguistic universities]. Kyiv : Lenvit. 590 s. [in Ukrainian]
4. Voynich I. V. (2010) Strategii lingvokulturnoy adaptatsii hudozhestvennogo teksta pri perevode : avtoref. dis. ... kandidata filologicheskikh nauk : 10.02.19 [Strategies for linguocultural adaptation of a literary text in translation: author. dis. ... candidate of philological sciences : 10.02.19]. Perm, 2010. 19 c. [in Russian]
 5. Garbovskiy N.K. (2007) Teoriya perevoda: Uchebnik. 2-e izd [Translation Theory: Textbook. 2nd ed.]. Moscow: Izd-vo Mosk. un-ta. 544 s. [in Russian]
 6. Zadorozhna I. P. Struktura ta zmist navchalno-stratehichnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy. *Vykladannia mov u vyshchyykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni v'iazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky* [The structure and content of educational and strategic competence of future English teachers. *Teaching languages in higher education at the present stage. Interdisciplinary links. Scientific research. Experience. Search*]. 2013. Vyp. 22. S. 125-133. [in Ukrainian]
 7. Zinchenko V.P., Mescheryakova B.G. (1996) Psihologicheskii slovar [Psychological Dictionary] M.: Pedagogika-Press, 1996. [in Russian]
 8. Ilyuhin V. M. (2000) Strategii v sinhronnom perevode: na materiale anglo-russkikh i rusko-angliyskikh kombinatsiy perevoda : dis. ... kand. filol. Nauk [Strategies in simultaneous translation: on the material of English-Russian and Russian-English combinations of translation: dis. ... cand. philol. science] Moscow : Mosk. lingv. un-t. 206 s. [in Russian]
 9. Koryakovtseva N. F. (2002) Sovremennaya metodika organizatsii samostoyatelnoy raboty izuchayuschih inostrannyiy yazyk : posobie dlya uchiteley [Modern methodology for organizing independent work of foreign language learners: a manual for teachers]. Moscow : ARKTI. 175 s. [in Russian]
 10. Leontev A.A. (1997) Psihologiya obscheniya. 2-e izd. [Psychology of communication. 2nd ed.]. Moscow: Smyisl, 1997. [in Russian]
 11. Mykhailenko O. A. (2015) Tekhnolohiia formuvannia stratehichnoi kompetentsii maibutnikh perekladachiv. *Naukovi zapysky Kyivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Drahomanova. Seriya: Pedahohichni nauky* [Technology of formation of strategic competence of future translators. *Scientific notes of Kyiv National Pedagogical University named after M. Drahomanov. Series: Pedagogical sciences*]. Kyiv, 2015. Vyp. 122. S. 142–150. [in Ukrainian]
 12. Polomskih E. G., Barsukova V. V. (2009) Strategii perevoda (teoreticheskie osnovy modulya) : uchebnyy modul dlya slushateley spetsialnosti «Perevodchik v sfere professionalnoy kommunikatsii» [Translation strategies (theoretical foundations of the module): a training module for students of the specialty «Translator in the field of professional communication»]. Perm. un-t. Perm. 255 s. [in Russian]
 13. Sdobnikov V. V. (2011) Strategiya perevoda: obschee opredelenie. *Vestnik Irkutskogo gosudarstvennogo lingvisticheskogo universiteta* [Translation strategy: a general definition. *Bulletin of the Irkutsk State Linguistic University*]. Vyipusk № 1. S. 166- 172. [in Russian]
 14. Strilets V.V. (2019) Zmist navchannia maibutnikh bakalavriv filolohii pysmovoho naukovo-tekhichnoho perekladu: predmetnyi aspekt. *Visnyk KNLU. Seriya Pedahohika ta psykholohiia* [Content of teaching future bachelors of philology of written scientific and technical translation: subject aspect. *Bulletin of the KNLU. Series Pedagogy and Psychology*]. Kyiv. Vyipusk 122. S. 86-96. [in Ukrainian]
 15. Shveytser A. D. (1988) Teoriya perevoda: Status, problemy, aspekty [Translation Theory: Status, Problems, Aspects]. Moscow : Nauka, 1988. 215 s. [in Russian]
 16. Shlepnev D.N. (2018) Strategiya perevoda i parametry strategicheskikh resheniy. *Perspektivny nauki i obrazovaniya* [Translation strategy and parameters of strategic decisions. *Prospects for science and education*]. № 5 (35). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/strategiya-perevoda-i-parametry-strategicheskikh-resheniy>. [in Russian]
 17. Bachman L. F. *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford: Oxford University Press, 1990. 408 p. [in English]
 18. Brzozowski J. Le problème des stratégies du traduire. *Meta*, 53(4), 2008. P. 765-781. [in French]
 19. Canale, M. Theoretical basis of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*. 1980. № 1. P. 27–31. [in English]
 20. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Council of Europe. Cambridge, Cambridge University Press, 2001. 260 p. [in English]
 21. Pym A. Translation research terms – a tentative glossary for moments of perplexity and dispute. *Translation Research Projects*. Tarragona: Intercultural Studies Group, 2011. P. 75-99. [in English]

Ihnatenko V. D. Content and structure of the educational and strategic competence of the future translators of scientific and technical texts

The educational and strategic competence of the future translator is considered as the student's ability to independently use rational methods of mental work, strategies for mastering speech, linguistic, sociocultural and language competencies, translation actions and strategies based on reflective self-assessment of self-cognitive performance. The structure of educational-strategic competence in the context of its two components is also considered: educational and strategic. The content of educational competence and classification of basic educational strategies has been presented. Learning strategies are divided into direct and indirect, which in turn are cognitive and mnemonic and affective, metacognitive and social. Strategic competence helps to overcome the difficulties that arise in the process of translation, helps to orient and plan the actions of the translator, in particular for scientific and technical translation, which involves certain algorithmic translation actions that are related to the features of texts of this genre. Strategic competence implies knowledge of translation actions and strategies that facilitate the use of sound assumptions; models of translation and a set of specific actions for the implementation of adequate transmission of communicative intent; relevant skills and abilities to use these strategies. The concepts of «strategy» and «translation strategy» in particular, the main characteristics, features and stages of strategies in translation have been studied. Translation strategies include strategies of orientation in a communicative situation, formulation of the purpose of translation, planning of translator's actions, actually translation, analysis of results of translation.

Key words: *educational and strategic competence, translation, strategy, educational strategies, translation strategies, communicative situation, translation actions.*

ЗМІСТ

<i>Абільтарова Е. Н.</i> ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ З ОХОРОНИ ПРАЦІ.....	5
<i>Андрійчук В. В.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	11
<i>Анічкіна О. В., Романишина Л. М., Авдєєва О. Ю.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ХІМІЇ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	15
<i>Бай Цзішен</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	20
<i>Беньковська Н. Б.</i> ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ В УКРАЇНІ.....	25
<i>Бєлова О. Б.</i> КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЛОГОПАТОЛОГІЄЮ	29
<i>Вінітська К. М., Нагорна О. О., Бучківська Г. В., Вінітська О. Р.</i> VOLUNTEER ACTIVITY OF STUDENTS AND TEACHERS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR (2014 – 2022).....	34
<i>Богиня Л. В., Скальська С. А., Трусова Л. В.</i> ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ НА ЕТАПІ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ.....	40
<i>Ван Чжецін</i> АКСІОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ В СТРУКТУРІ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	45
<i>Візнюк В. В., Буздуган О. А.</i> КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	51
<i>Воронова С. В.</i> ПАРТНЕРСТВО ЯК СКЛАДОВА ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	57
<i>Гевко І. В., Макаренко Л. Л., Сенківська Л. І., Шпильовий Ю. В.</i> МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	62
<i>Гриньова М. В.</i> ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛІДЕРСТВО» В СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ ЛІДЕРОЛОГІЇ.....	67
<i>Dobrovolska S. R., Panchyshyn S. B., Opyr M. B.</i> MONITORING OF STUDENTS' PROGRESS UNDER DISTANCE LEARNING FOREIGN LANGUAGES: ADVANTAGES AND DRAWBACKS.....	73
<i>Ємчук Т. В., Чубрей О. С., Ячнюк М. О.</i> ДІАГНОСТИКА ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ	77
<i>Зінченко А. В., Єрмоленко С. В., Вернидуб Г. С.</i> ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ АВТЕНТИЧНОЇ ІСТОРИКО-ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ.....	84
<i>Ігнатенко В. Д.</i> ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕРЕКЛАДАЧА НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ.....	88